

Ikt. sz.: KOB-42/3-5/2023.

KOB-2/2023. sz. ülés
(KOB-12/2022-2026. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Kulturális Bizottságának**
2023. március 28-án, kedden, 10 órakor
az Országház Klebelsberg Kunó gróf termében (félemelet 10.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	6
<i>Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról (az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabály) és a 2010/13/EU irányelv módosításáról [COM (2022) 457; 2022/0277 (COD)]</i>	
<i>Bizottsági vélemény kialakítása a HHSZ 140. § (4) bekezdése alapján</i>	6
<i>Dr. Benkő Tamás szóbeli kiegészítése</i>	6
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	7
<i>Határozathozatal</i>	11
<i>A Magyar Művészeti Akadémia elnökének beszámolója Magyarország Országgyűlése számára 2020-2021 (B/2357. szám)</i>	
<i>(Beszámoló megvitatása a HHSZ 85. § (2) bekezdése alapján és lehetőség szerint a határozathozatal) (Beszámolót tárgyaló bizottság)</i>	11
<i>Vashegyi György szóbeli kiegészítése</i>	12
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	17
<i>Vashegyi György reflexiói</i>	20
<i>Határozathozatal</i>	22
<i>Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2021. évi tevékenységéről (A 2003. évi III. tv. 9. § (4) bekezdése alapján)</i>	22
<i>Cseh Gergő Bendegúz szóbeli kiegészítése</i>	23
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	23
<i>Cseh Gergő Bendegúz reflexiói</i>	24
<i>További kérdések és válaszok</i>	25
<i>Az ülés berekesztése</i>	27

Napirendi javaslat

1. Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról (az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabály) és a 2010/13/EU irányelv módosításáról [COM (2022) 457; 2022/0277 (COD)]
(Bizottsági vélemény kialakítása a HHSZ 140. § (4) bekezdése alapján)
2. A Magyar Művészeti Akadémia elnökének beszámolója Magyarország Országgyűlése számára 2020-2021 (B/2357. szám)
(Beszámoló megvitatása a HHSZ 85. § (2) bekezdése alapján és lehetőség szerint a határozathozatal)
(Beszámolót tárgyaló bizottság)
3. Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2021. évi tevékenységéről
(A 2003. évi III. tv. 9. § (4) bekezdése alapján)
Előadó:
Cseh Gergő Bendegúz, az ABTL főigazgatója

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Dr. Pósan László (Fidesz), a bizottság elnöke

Demeter Zoltán (Fidesz), a bizottság alelnöke
 Dunai Mónika (Fidesz), a bizottság alelnöke
 Simon Róbert Balázs (Fidesz), a bizottság alelnöke
 Kálmán Olga (DK), a bizottság alelnöke
 Kunhalmi Ágnes (MSZP), a bizottság alelnöke
 Szabadi István (Mi Hazánk), a bizottság alelnöke
 Csöbör Katalin (Fidesz)
 Erős Gábor (Fidesz)
 Kovács Zsolt (Fidesz)
 Dr. Szabó Tünde (Fidesz)
 Dr. Vinnai Győző (Fidesz)
 Szabó Szabolcs (Momentum)
 Dr. Hiller István (MSZP)

Helyettesítési megbízást adott

Bodó Sándor (Fidesz) Kovács Zsoltnak (Fidesz)
 Demeter Zoltán (Fidesz) távozása után Csöbör Katalinnak (Fidesz)
 Dr. Kállai Mária (Fidesz) Dunai Mónikának (Fidesz)
 Földi László (KDNP) dr. Vinnai Győzőnek (Fidesz)
 Tóth Endre (Momentum) Szabó Szabolcsnak (Momentum)
 Csöbör Katalin (Fidesz) megérkezéséig Demeter Zoltánnak (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Takács Gabriella bizottsági főmunkatárs

Meghívott

Hozzászólók

Dr. Benkó Tamás, a Miniszterelnöki Kabinet államtitkára
 Vashegyi György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke
 Cseh Gergő Bendegúz, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgatója

Megjelentek

Kiss Emőke (Miniszterelnöki Kabinet)
 Richly Gábor András, a Magyar Művészeti Akadémia főtítkára
 Bedők Julianna, a Magyar Művészeti Akadémia főtítkárhelyettese
 Villányiné Sasvári Csilla, a Magyar Művészeti Akadémia főosztályvezetője
 Tóth Eszter, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgató-helyettese

Nagy-Csere Áron, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
titkárságvezetője

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra)

Az ülés megnyitása, a határozatképeség megállapítása, a napirend elfogadása

DR. PÓSÁN LÁSZLÓ (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szép jó napot kívánok! Tisztelettel köszöntöm a mai bizottsági ülésen megjelent képviselőtársakat, kormányzati szereplőket és minden kedves vendégünket. A jelenléti ív alapján megállapítom, hogy az ülés határozatképes.

Elsőként a napirendről kell döntenünk. Kérdezem, ki az, aki egyetért a kiküldött napirenddel. Kérem kézfelemeléssel jelezni! (Szavazás.) Ez egyhangú döntés. Köszönöm szépen. A napirendet tehát a bizottság egyhangúlag elfogadta.

Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról (az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabály) és a 2010/13/EU irányelv módosításáról

[COM (2022) 457; 2022/0277 (COD)]

Bizottsági vélemény kialakítása a HHSZ 140. § (4) bekezdése alapján

Elsőként a bizottság véleményének kialakítása a feladatunk a határozati házsabály 140. § (4) bekezdése alapján az Európai Parlament és a Tanács rendelete a belső piaci médiaszolgáltatások közös keretének létrehozásáról és a 2010/13/EU irányelv módosításáról. A házelnök úr a házsabály alapján az Európai ügyek Bizottsága javaslatának megfelelően felkérte a Kulturális Bizottságot, hogy 2023. március 31-ig alakítsa ki véleményét az Európai Ügyek Bizottsága által 2022. november 8-i egyeztetési eljárás alá vont uniós tervezetről. A bizottság tagjai az uniós tervezetet, a kormány tárgyalási álláspontjának javaslatát és a bizottság véleménytervezetét előzetesen e-mailben megkapták.

Köszöntöm a napirendi pont tárgyalásán dr. Benkő Tamás közigazgatási államtitkár urat. Elsőként megadom neki a szót, hogy tegyen szóbeli kiegészítést, azt követően pedig szokásainknak megfelelően képviselői hozzászólások következnek. Parancsoljon, államtitkár úr!

Dr. Benkő Tamás szóbeli kiegészítése

DR. BENKŐ TAMÁS államtitkár (Miniszterelnöki Kabinet): Köszönöm szépen, elnök úr. Köszöntöm a bizottsági tagokat. Megpróbálom röviden összefoglalni, hogy miről is szól ez a rendelettervezet, illetve az EU-ban hogy is áll ennek a tárgyalása. A rendelettervezet tavaly szeptember közepén jelent meg a Bizottság égisze alatt. Alapvetően négy fő célkitűzésben tudnám összefoglalni a rendelettervezet célját. Az egyik az, hogy hatékony védelmet nyújtson az uniós polgárok és vállalkozások számára a harmadik országból származó káros médiatartalmakkal szemben.

A másik ilyen cél az lenne, hogy az újságírók beavatkozástól mentes tevékenységét garantálja, és ezáltal a forrásaikat jobban tudják védeni.

A harmadik ilyen cél vagy fő célkitűzés az, hogy tisztességes verseny alakuljon ki a médiapiacra.

A negyedik ilyen célkitűzés pedig az lenne, hogy határon átnyúló médiaszolgáltatások megkönnyítését is célozza. (Kálmán Olga megérkezik a bizottsági ülésre.)

A magyar álláspont ezen rendelet alapján került képviselésre az európai fórumok előtt. Alapvetően nekünk az az álláspontunk, hogy a megjelent jogszabály súlyos beavatkozást jelent a tagállamok szuverenitásába, ugyanis ez egyfajta lopakodó jogalkotásnak tekinthető, hiszen valójában a rendelet alapján a piaccal kapcsolatos döntéseket nem hazánk hozná. Úgy véljük, hogy szubszidiaritási problémák vannak a tervezettel kapcsolatban.

Ezt nemcsak mi véljük, hanem az Országgyűlés is már a december 8-i határozatában megállapította, hogy a rendelettervezet nem felel meg a szubszidiaritási követelményeknek, ugyanakkor nemcsak hazánk vélekedett ezzel kapcsolatban így, hanem elsősorban tudhatjuk például Németországot, Franciaországot, Dániát. Ezen országok esetében is hasonló aggályok fogalmazódtak meg a nemzeti parlamentek részéről.

Az ülést megelőzően a tisztelt bizottság véleménytervezetét megkaptuk. Ez lényegében megegyezik a kormányzati állásponttal. Az abban foglaltakat mi tudjuk támogatni. A tárgyalások során egyébként hasonlóan az elmondottakhoz, mint ami a véleménytervezetben le van írva, Magyarország ilyen aggályokat fogalmazott meg, például közvetlenül hatályos rendeleti forma helyett az irányelvet javasoltuk a tárgyalások során, ugyanis ezzel lehet hatékonyabban figyelembe venni a tagállamok hagyományait a médiaszolgáltatások területén.

Hasonlóan megkérdőjeleztük a jogalapot, illetve hangsúlyoztuk, hogy az új médiahatóságok képviselőit tömörítő testület politikai és üzleti befolyástól mentességét fontosnak tartanánk.

A tagállami vita során azért az viszonylag jól látszik, hogy sok vitatott kérdés van a tervezettel kapcsolatban. Ebből adódóan a Tanács még általános megközelítést sem tudott elérni a tárgyalások során, illetve információink szerint több bizottság is hasonló aggályokat fogalmazott meg a rendelettervezettel kapcsolatban, mint hazánk. Röviden így tudnám összefoglalni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tisztelt Bizottság! Kérdezem, kíván-e valaki hozzászólni. *(Jelzésre:)* Szabó Szabolcs képviselő úr!

Kérdések, hozzászólások

SZABÓ SZABOLCS (Momentum): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Azt hiszem, nagy meglepetéssel nem fogok élni, illetve mi a Momentum részéről. A kormány álláspontjával nem értünk egyet ez ügyben, ennek megfelelően a bizottsági véleménytervezetet sem tudjuk támogatni.

Nagyon röviden összefoglalnám, hogy miért. Azt gondolom, mindenkinek az érdeke, és most szűkítsük ezt le az Európai Unió területére, mert mégiscsak egy uniós jogszabálytervezetről van szó, szóval az Európai Unióban mindenkinek érdeke szerintem vagy szerintünk az, hogy sokszínű, plurális, független médiavilág működjön, és ennek megfelelően alakítsuk ki ennek a szabályozási hátterét. Ezzel kapcsolatban Magyarországon sok probléma van. Ezt látjuk a mindennapokban.

Ennek megfelelően azt gondolom, hogy nem irányelvekre van szükség az uniós jogalkotásban, hanem kifejezetten rendeletre, hiszen ha ez irányelv vagy ajánlás, akkor a kormány abból azt hajt végre, amit akar, míg ha rendelet, akkor azt szépen be kell tartani, és pont, át kell vezetni a magyar jogszabályi környezetben. Mi úgy ítéljük meg, hogy a bizottság által elkészített javaslat jó és előremutató javaslat.

Zárójelben megjegyzem, hogy amikor ezt kidolgozták, akkor azért a kezdetekben ennél még sokkal szigorúbb és még inkább előremutató volt ez a

javaslat. Ez bizonyos értelemben már egy felvizezett változat, de még emellett is azt gondoljuk, hogy ez a rendlettervezet rendben van, és biztosítani tudná azt, hogy Magyarországon az a fajta sokszínű, független médiavilág működni tudjon, aminek egy demokráciában működni kellene, no pláne például a médiába érkező ilyen állami támogatások, hirdetések átláthatóságát, tisztességességét, kiegyensúlyozottságát is tudná biztosítani. *(Dr. Hiller István megérkezik a bizottsági ülésre.)*

Azt mi is látjuk, hogy még komoly vita van az Európai Unión belül. Mi is tudjuk, hogy például a németek is berzenkednek, ugye egészen más ok miatt, mint ami miatt mi, hiszen más ott a médiapiac meg annak a működése, de ettől függetlenül mi bízunk abban, hogy a végén ennek a történetnek a minősített többsége meglesz, ennek a javaslatnak, és ez rendeletként, uniós jogszabályként fog működni. Mivel ez az alapvető állításunk vagy álláspontunk, ezért a bizottság véleménytervezetét értelemszerűen nem fogom megszavazni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kálmán Olga képviselő asszony jelezte hozzászólási szándékát. Parancsoljon!

KÁLMÁN OLGA (DK), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Én tudom, hogy egyszerűbb a szubszidiaritás mögé bújni, de kíváncsi vagyok a véleményükre, hogy önök szerint egy több mint ötszáz sajtóorgánumot tartalmazó médiatéeszbe terelni a magyar propagandasajtót, az a sokszínűséget, a kiegyensúlyozottságot szolgálja-e, illetve komolyan gondolják-e, hogy az Európai Unió többi tagországában ez nem szúr szemet, hogy itt a miniszterelnök cimborájának a vezetésével gyakorlatilag egy propagandasajtó-birodalmat építettek ki, még egyszer mondom, több mint ötszáz médium részvételével. Ez önök szerint nem aggályos? Köszönöm.

ELNÖK: Vinnai képviselő úr, parancsoljon!

DR. VINNAI GYŐZŐ (Fidesz) Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Szabó Szabolccsal nem fogunk egyetérteni egy-két kérdésben, de egyben biztos - és Kálmán Olgával is -, hogy a média, amely közvetít értékeket, a nyilvánosság terepe legyen sokszínű, legyen plurális. Éppen ezért Magyarországon legyen véleményem szerint - ahogy itt látom az Európai Ügyek Bizottságának határozati javaslatát - egy olyan média, amely egy szabályozott média, de valójában itt az Európai Tanács, vagy az Európai Parlament és a Tanács be akar avatkozni a tagállami hatáskörbe. Én ezt érzem.

Hallottuk itt, hogy Németország, Franciaország, Dánia sem fogadja el ezt a rendlettervezetet, lehet, hogy más okok miatt, én ezt aláírom, de akkor nekünk is megvan a lehetőségünk, a függetlenségünk, hogy ne rendlettervezetben gondolkodjunk, hanem irányelvekben. Én azt látom, hogy ez sérti a szubszidiaritás elvét, az pedig az Európai Unió egyik alapelve, hogy ezt megtegyük.

Ahogy államtitkár úrtól hallottuk - leírtam ezt a négy pontot -, én maximálisan egyetértek ezzel a hatékony védelemmel, az újságírókkal, tehát azzal a négy ponttal, amelyet szabályozni kell, hiszen a médiafogyasztók, a magyar társadalom többsége észre tudja venni, el tudja dönteni, nagykorú, hogy a média hírek alapján hogyan alakítja ki a véleményét. *(Kunhalmi Ágnes: Jaj, istenem!)* Lehet ezt mondani, de jó, akkor rövidebben: a jogalap tekintetében egyetértünk azzal, amit államtitkár úr mondott, elolvastam a Kulturális Bizottság

véleményét, azzal is egyetértünk, és gyakorlatilag azt gondolom, hogy tagállami hatáskörbe nem kellene az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak beavatkoznia. A magunk részéről támogatni fogjuk a Kulturális Bizottság véleményét. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem, kíván-e még valaki hozzászólni. *(Jelzésre:)* Ismételt hozzászólásra jelentkezik Szabó Szabolcs képviselő úr. Parancsoljon!

SZABÓ SZABOLCS (Momentum): Köszönöm szépen. Volt alkalmunk már sokszor médiaügyekben vitatkozni, ha más nem, amikor a Médiatanács éves beszámolóját mindig itt is és a plenáris ülésen is megvitatjuk. Nem is akarnék nagyon a részletekbe belemenni, csak egy apróságot hoznék fel, ami talán jobban megvilágítja, hogy egy ponton mi a problémám az ilyen típusú anyagokkal, mármint a bizottsági állásfoglalásra gondolok.

Ebben a rendelettervezetben is kiemelt szerepet kap a médiakoncentrációk elleni küzdelem. Ez minden országban egy fontos probléma. Van, ahol ez piaci alapon szerveződik, van, ahol, mondjuk úgy finoman, erős befolyással, mint például nálunk. Tehát ott kezdődik a probléma, hogy létrejött a KESMA, majd értelemszerűen ennek vizsgálni kellett volna a piaci versenyre gyakorolt hatását, mint ahogy annak idején, amikor az RTL-csoport meg a Central Media akart egyesülni, akkor az ilyen ügyekben eljáró GVH és médiahatóság - ugye ez egy ilyen speciális szabályozási rendszer - megállapította, hogy torzította volna a piacot, tehát nem engedélyezte. Ezt meg kellett volna tenni például akkor a KESMA esetében is a jogszabályok alapján.

Igen ám, csak a kormány azt mondta, hogy ez nemzetstratégiai szempontból kiemelt akármicsoda, innentől kezdve a magyar hivatalok feltették a kezüket, és létrejött egy olyan médiacentrum, vagy egy ilyen nagy csoport, amely egyértelműen torzítja a piacot, tehát önmagában már a KESMA miatt nem valósul meg Magyarországon a sokszínű, plurális, független média. Mondanom sem kell, hogy négyszázvalahány médiatermék van a KESMA kezében. Szóval ilyen alapvető problémák vannak.

A magyar kormány ezt nem tudja, és nem is akarja kezelni, sőt maga adott felmentést az ellen, hogy a magyar hatóságok ez ellen fellépjenek. Zárójelben megjegyzem, nem mintha a magyar hatóságok egyébként annyira felléptek volna ez ügyben. Ismerjük mind a GVH, mint a Médiatanács működési gyakorlatát. Most nem akarom hosszasan idézni Koltay urat, de nem olyan régen fejtette ki nagy bőszen, hogy ő eleve a független médiában nem hisz, meg hát azt is tudjuk, hogy a Médiatanácsban csak fideszes jelöltek vannak és a többi, de mondom, ezt a vitát nem nyitnám ki. Ezért gondolom azt, hogy ezért lenne szükség egy ilyen rendeletre.

Zárójelben megjegyzem, hogy amikor az Európai Unióhoz Magyarország csatlakozott, ugye népszavazással megerősítve, akkor mi úgy döntöttünk, hogy a szuverenitásunk egy részéről lemondunk annak fejében, hogy uniós tagok leszünk. Ezt a játékszabályt mindenki elfogadta. No pláne amikor a lisszaboni szerződést aláírtuk, ez az alapszerződés módosítása volt, ezt Magyarország aláírta, és ebben igazából nem volt Magyarországon vita, és senki nem ellenkezett ez ellen, akkor még inkább lemondunk a szuverenitásunk bizonyos részéről. Innentől kezdve az Európai Bizottság, a Tanács meg a parlament is nagyobb súlyokkal rendelkezik. Zárójelben megjegyzem, ez nem valami külső hatalom, a mindenkori magyar miniszterelnök ott van a Tanács ülésén és szavaz, tehát a döntésekben részt vesz, részei vagyunk a Bizottságnak, van magyar tagja, szavaz, a döntéseknek részei és

részesei vagyunk. A parlamentben vannak magyar képviselők, szavaznak, döntenek, a részesei vagyunk, ez ilyen értelemben Magyarország, tehát az Európai Uniónak ez a sajátossága. Én igazából ezekben a szuverenitási és szubszidiaritási ügyekben ebben az esetben nem tudok hinni. Ha területfejlesztésről van szó, akkor azt tudom értelmezni, meg társadalmi ügyekről, médiaügyekben nem. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Kunhalmi képviselő asszony jelezte hozzászólási szándékát.

KUNHALMI ÁGNES (MSZP), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Képviselőtársaim! Szabó Szabolcsnak mondanám, hogy lemondunk, de egészen pontosan úgy szól jó emlékeim szerint, hogy a szuverenitásunkat együtt gyakoroljuk más tagállamokkal az uniós csatlakozásunk óta. Tehát hamis az a propaganda nyilván, ami megy, harcolunk valami ellen, miközben réeszesei vagyunk.

Vinnai Győző volt az, aki szólásra kényszerített csak annyiban, hogy ha megnézzük, hogy valójában persze van Index, van Telex, van HVG, lehet azt mondani, hogy papíron Magyarországon médiaszabadság van, de hogy a valódi hatása ennek mekkora a magyar lakosság médiafogyasztásában, és ha megnézzük, hogy mekkorák az elérések, akkor bizony láthatjuk: egy állampárti rendszerben úgy alakították ki a médiaviszonyokat Magyarországon, hogy ahol én születtem, mondjuk Kiskunmajsán, ott van Csólyos, Kömpöc, Jászszentlászló, Tázlár, Bács megyének a kiskunsági része (*Dr. Vinnai Győző: Szép települések!*) - imádom egyébként azt a területet -, tudom azt, és saját magam érzekelem képviselőként, hogy olyan, egyébként az országot súlyosan érintő kérdések, csak egy példa, mint például a háború kérdése, ahol Orbán Viktornak megszavazta a háború előtt az egész MSZP-frakció a békenyilatkozatát, egyszerűen nem jutottak el az emberekhez, mert a 65 év fölöttiek tulajdonképpen semmi mást, mint az MTV1-et nézik, a Kossuth Rádiót hallgatják, és a Petőfi Népe megyei lapot olvassák, amely mind kormányzati befolyás alatt vannak. A hatása sokkal nagyobb, mint egyébként indokolná.

Tehát amikor azt mondjuk, hogy propagandagépezet van, akkor ennek a hatását meg kell nézni. El sem jut egyébként, vagy késleltetve jut el bármilyen információ. Ezt egyébként többször tapasztalom - amikor otthon vagyok a szüleimnél, elmegyek a boltba, a postára, a bankba segíteni nekik -, nagyon sokszor jönnek a polgárok, hogy én miért vagyok háborúpárti, miközben nem vagyok háborúpárti, és mondom, hogy együtt szavaztam Orbánnal. És mondják, hogy hát ezt nem mondta a Kossuth Rádió. Nem mondta? Hát nem mondta! Szóval tetszenek érteni, hogy mi a döntő probléma?

Ha már szuverenitás, végezetül csak annyit mondanék, hogy furcsa a kettőssége a kormánynak, amikor egyszer a szuverenitásunkra hivatkozik, ugyanakkor a pedagógusbérek rendezését, amely nemzeti hatáskörbe tartozó terület, mert oktatási bizottsági ülésen vagyunk, Brüsszeltől várjuk. Ha egy nemzeti hatáskörbe tartozó területet a nemzeti költségvetésből kell minden kormánynak az Európai Unió belül is kiközhögnie, nem várhatja a magyar kormány mástól. Akkor legközelebb a nemzeti alaptantervet is ott íratjuk meg?

Na persze azt mondta nekem az egyik fideszes képviselőtársuk, akivel elég jó a viszonyom, és jókat szoktunk mosolyogni a magyar helyzeten, én persze kínomban, de egyébként olyasvalaki, akivel még lehet beszélni, hogy Ági, ezt úgyse tudod megoldani, mert amíg a miénk a propaganda - és ezt már nyíltan is elmondták

egyébként, nem kell nekem háttérbeszélgetésekre hivatkozni -, addig ezt a rendszert mi uraljuk. Ugye, Szabolcs, volt ilyen politikus, aki nyíltan is elmondta a kormány részéről? Csak a jegyzőkönyv kedvéért mondtam el, mert önök is tisztában vannak ezzel, de azért az utókornak legyen meg írásban. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván-e még valaki hozzászólni? *(Nincs jelentkező.)* Ha nem, akkor zárszóként engedtessek meg, hogy képviselői mivoltomban én magam is mondjak két mondatot! Az egyik az, hogy amikor Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, a meglévő jogszabályok, szerződések, jogilag értelmezhető és világosan artikulált tartalmak mentén tette, ami valóban világossá tette, hogy melyek az átengedett, és melyek a nemzeti hatáskörben maradt jogosítványok. Amiről mi most beszélünk, azok tulajdonképpen olyan kérdések, amelyek nemzeti hatáskörben maradt, jogszabályi keretekben meghatározott, összefoglalt és ilyen értelemben értelmezhetően gyakorolt jogkörök.

Amiről Kunhalmi Ágnes beszélt, hogy vannak, amelyeket együttesen gyakorolunk, ez igaz, de pontosan erről van szó, hogy az Európai Unió számos tagállamában is megfogalmazódtak ezzel kapcsolatban viták, kérdések, ahogyan nálunk is. Ezt majd szépen -hosszú tárgyalások előtt állunk, én ezt nem vitatom - ki kell simítani ahhoz, hogy ezeket az együttesen gyakorolható jogköröket ténylegesen lehessen gyakorolni, mert ha nem így történik, az csak diktátum formájában történhet, valljuk be őszintén. Ez a mi álláspontunk, de természetesen megadom a szót államtitkár úrnak, hogy az elhangzottakra tudjon reagálni. Parancsoljon!

DR. BENKŐ TAMÁS államtitkár (Miniszterelnöki Kabinet): Köszönöm szépen, nem kívánok egyéb hozzászólást tenni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tisztelt Bizottság! Hallhattuk a hozzászólásokat, a kiküldött anyagokat mindenkinek volt módja áttanulmányozni, így a bizottsági javaslatot is, ami a mostani vitának egyfajta lezárásaként jelent meg. Volt, aki már jelezte, hogy ezzel kapcsolatban mit fog tenni, volt, akinél egyáltalán csak vélelmezni lehet, úgyszólván szavazni fogunk a kérdésről.

Határozathozatal

Határozathozatalra kerül sor. Kérdezem, hogy ki az, aki elfogadja azt a bizottsági véleménytervezetet, amelyet előzetesen kiküldtünk. Kérem, hogy aki egyetért a javaslattal, kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* Tizenhárom igen. Ki az, aki nem ért vele egyet? *(Szavazás.)* Öt nem szavazat.

A bizottság 13 igen szavazattal, 5 nem ellenében, tartózkodás nélkül elfogadta.

Köszönöm szépen államtitkár úrnak és kollégáinak, hogy rendelkezésünkre álltak. A napirendi pontot ezzel lezárom. Államtitkár úrnak, a munkatársainak további szép napot, jó munkát kívánok! Köszönjük szépen.

Egy pillanatot kérek, amíg az érintettek bejönnek, fél perc pauza. Legyenek kedvesek az asztal túlsó végén helyet foglalni az előterjesztői táblánál! *(Megtörténik.)*

A Magyar Művészeti Akadémia elnökének beszámolója Magyarország Országgyűlése számára 2020-2021 (B/2357. szám) (Beszámoló megvitatása a HHSZ 85. § (2) bekezdése alapján és

lehetőség szerint a határozathozatal) (Beszámolót tárgyaló bizottság)

Következik a 2. napirendi pont, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének beszámolója a magyar Országgyűlés számára a 2020-2021-es időszakról. Ez a B/2357. számú előterjesztés. Köszöntöm a napirendi ponthoz érkezett Vashegyi György elnök urat, Richly Gábor András főtitkár urat, Bedők Julianna főtitkárhelyettes asszonyt és Villányiné Sasvári Csilla főosztályvezetőt.

Tájékoztatom a bizottságot, hogy Vashegyi György elnök úr 2022. december 16-án nyújtotta be a Magyar Művészeti Akadémia elnökének beszámolóját Magyarország Országgyűlése számára, ezt a bizonyos B/2357. számú beszámolót. Az Országgyűlés elnökének február 23-án kelt javaslatára az Országgyűlés február 27-én szavazott arról, hogy felkéri a Kulturális Bizottságot a beszámolóról történő határozathozatalra. Megkérem Vashegyi György elnök urat, hogy röviden a beszámolójához a szóbeli kiegészítést tegye meg, ha ezt fontosnak tartja. Tessék parancsolni!

Vashegyi György szóbeli kiegészítése

VASHEGYI GYÖRGY elnök (Magyar Művészeti Akadémia): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Nagyon köszönöm a meghívást. Örülök, hogy itt lehetek. Megkapták az elég részletes összefoglalását ennek a két esztendőnek. Ez a harmadik alkalom, hogy megjelenek ez előtt a bizottság előtt, az első alkalommal pedig az elnökségem előtti két esztendőben, hiszen én '17 vége óta lettem a köztestület elnöke. A második elnöki ciklusomat 2020 novemberében kezdtem meg, és a második elnöki ciklusom fog véget érni 2023 novemberében.

Igazából nem tudom, milyen részletességgel kívánják meghallgatni. Néhány szót hadd villantsak fel területenként! A köztestület működéséről, a tevékenységét érintő érdemi jogszabályi változásokról talán annyit érdemes elmondani, hogy tulajdonképpen a '20-21-es években - lényegében a Covid-időszak volt - pótolhatatlan veszteségek értek mindannyiunkat, az újratervezés, az online működés sokkal hangsúlyosabb volt a korábbinál. A köztestület és az MMA egész intézménycsaládjá rendkívüli kihívások elé került, de ezzel mindenki így volt.

Nagyon örülünk annak, és ez a személyes véleményem is, hogy kitekintéssel a nyugat-európai helyzetre - mert nagyon sokat van lehetőségem elsősorban művészként dolgozni, és látni azt, hogy a kulturális élet, a művészeti élet milyen nehézségekkel szembesült az egész világon a Covid-időszakban -, különösen ennek fényében érdemes nagyra értékelni a kormány által nyújtott, a kulturális élet egészére kiható gyors és hathatós segítséget, amely akkor az intézmények számára biztosította a fennmaradást.

Ennek a menedzselésében és a javaslatok megtételében volt szerepem, már csak azért is, mert a Magyar Művészeti Akadémia beszámolójához tartozik, hogy az Országgyűlés a 2019. évben a törvény megalkotásával létrehozta a Nemzeti Kulturális Tanácsot. Ez a tanács 2020 februárjában alakult meg. A miniszterelnök úr személyemben engem, mint aki az MMA elnökeként voltam a tanács tagja, kért fel a vezetésére a tanács elnökeként. Amióta, a legutolsó kormány megalakulása óta van Kulturális Minisztérium, azóta Csák miniszter úrral társelnökei vagyunk a Nemzeti Kulturális Tanácsnak. Ez a tanács az ülésein visszatérő témaként tárgyalta ezeket a kérdéseket is - a tanács megalakulása lényegében egybeesett a koronavírus-járvány és az első lockdown időszak kezdetével -, igyekeztünk így a tanácson keresztül is javaslatokat tenni a kulturális élet nehézségeinek enyhítésére.

Visszatérve a köztestülethez - törvénymódosítás -, talán érdemes megemlíteni, hogy 2020-ban létrejött a főtitkárhelyettesi tisztség. 2020-ban döntött az akadémia kezdeményezésére a parlament arról, hogy az MMA rendes tagjainak száma 2022. november 5-ét követően növekszik, tehát a létszámunkban el fogjuk érni a Magyar Tudományos Akadémia taglétszámát, amely 365 fő. Remélhetőleg az idei májusi közgyűlés után - muszáj néha a mostani időszakra vonatkozó egyéb dolgot is megemlítenem, mert összefüggésben áll az elmúlt esztendővel -, tehát a 2023 májusi közgyűlést követően lényegében meg fog egyezni az akadémikusi taglétszám az MTA és az MMA esetében. Nem részletezném a törvényi változás részleteit.

Ami talán még érdekes, hogy a Nemzet Művésze díj kapcsán egy fontos változtatást kezdeményeztünk: a Nemzet Művésze díj birtokosai inntől kezdve egy egyszerűsített, és azt hiszem, áttekinthetőbb jelölési procedúrán keresztül egy-egy személyre tehetnek javaslatot, tehát a parttalan jelölések számát, ha szabad így fogalmaznom, ezzel csökkentettük.

Az alapszabályunkat is a törvényhez igazítjuk. Természetesen minden körülmények között a most májusi, tehát a 2023 májusi közgyűlésünk fogja a nemzet művészei közül az eddigi nem akadémikusok rendes taggá való behívását megtenni - ezt lehetővé teszi a törvény -, és ennek a folyamata fog lezárulni a most májusi közgyűlésen.

2020-ban kormányrendelet döntött a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ végleges elhelyezésére szolgáló épületegyüttes rekonstrukciójával kapcsolatban. Ennek a tervpályázata érvényes, de eredménytelen lett, folytatjuk az újabb tervek pályáztatását.

Nagyon fontos a Múcsarnok megemlézése. Ezzel kapcsolatban is döntött a kormány. Ennek a feltétlenül szükséges rekonstrukciója részben elkezdődött. Ebben az évben szeretnénk erről további kormánydöntést.

Tagválasztás. Amint említettem, 2017 októberében választott meg a közgyűlés, és 2020 szeptemberében megerősített elnöki tisztségemben. A tiszteletbeli tagoknak postumus honoris causa címet adományoztunk. 2021 decemberében a közgyűlésünk 23 rendes és 25 levelező tagot választott. 2014 óta létezik a köztestületi tagságunk, tehát a nem akadémikus köztestületi tagsági forma, amely a Magyar Tudományos Akadémia esetében egy tizenvalahányezer tagot számláló hatalmas testület, a mi esetünkben 736 főről beszélhetünk 2021-ben. Nagyon szeretnénk a Magyar Tudományos Akadémiához hasonlóan a jövőben hangsúlyosabban építeni a köztestületi tagságunkra.

Az életjáradékkal kapcsolatos módosítások mindenki előtt ismertek, benne vannak a beszámolóban. 2018 január 1-jén vezette be az Országgyűlés a művésztámogatást, amely a művészi életpályamodell egyik fontos eleme. Ez 2021-ben havi 121 ezer forint volt, adó- és járulégmentes juttatás, mely élethosszig megilleti az illetőt. Jelenleg 1541 művész, pontosabban a tárgyalt időszak végén, 2021 decemberében 1541 fő kapott művésztámogatást. Jelenleg 1561, amely 2023 márciusi adat.

Nagyon fontos - és büszkék vagyunk rá - a hároméves ösztöndíjprogramunk, amely 2018-ban indult el. Minden évben száz ösztöndíjas kezd meg a hároméves ösztöndíjas működését, minden művészeti területről együttesen, összesen száz ösztöndíjas. Általában 12-15-szörös a túljelentkezés, tehát 1200-1500 pályázóból választjuk ki ezt az évente száz ösztöndíjast, akik a hároméves ciklusukra való tekintettel összesen adják ezt a 300 főt. Ez egy nagyon-nagyon komoly innováció a magyar művészettámogatási és ösztöndíjrendszerben. Fantasztikusan tehetséges

emberekről van szó, több művésznünk Kossuth-díjas lett az ösztöndíjas időszak alatt. Ez sok mindent elmond erről. Fantasztikus, innovatív, és úgy érzem, hogy a magyar művészeti életnek a krémje vagy a leendő elitje mindenképpen az ösztöndíjasaink soraiban található. 2020 szeptemberében, tehát a tárgyalt időszakban értük el felmenő rendszerben - 2018 szeptemberében indult a program - értelemszerűen az évente száz ösztöndíjas munkájának a megkezdésével a 300-as keretet.

Talán érdemes megemlíteni a 2019-22. év közötti ösztöndíjas évfolyam bemutatkozását az Essentie Artis programsorozat keretében, amely holnap zárul egyébként a Pesti Vigadóban. Minden évben a hároméves évfolyam befejezéseként a legkiemelkedőbb alkotások kerülnek bemutatásra. Szeretnénk figyelmet irányítani ezekre az ösztöndíjasokra. Közösséget is szeretnénk formálni ezekből a művészekből. Tehát az alatt a hároméves időszak alatt nemcsak a művészi alkotómunkájukat, adott esetben kutatómunkájukat támogatjuk, hanem azt, hogy megismerjék egymást, együtt gondolkozzanak, együtt dolgozzanak, és dolgozzuk ki folyamatosan annak a módszertanát, hogy hogyan tudjuk a már végzett ösztöndíjasainkat később támogatni, a közönség számára eljuttatni a munkájukat.

A 2023-2026. évekre meghirdetett pályázat benyújtási határideje egyébként tegnap járt le. A további pályázati támogatásokról hadd szóljak néhány szót! Ez nagyon egybeesett a koronavírus-járvány kapcsán a különleges támogatási rendszerrel. Művészeti tevékenységet folytató magánszemélyeket támogattunk a Covid-járvány időszakában, könyv- és folyóirat-támogatásra indítottunk egy különleges pályázatot.

Talán elmondható, hogy 2021-ben - csúnya kifejezéssel nevezzük ezeket pandémiás pályázatoknak - a válsághelyzettel összefüggő különleges művészeti pályázatokra különleges forrást biztosítottunk. Az MMA körülbelül háromezer pályázónak több mint 2,3 milliárd forint nagyságrendben tudott támogatást nyújtani. Azt hiszem, ez egy nagyon fontos injekció volt a magyar kulturális élet életben maradásához.

A támogatási rendszerünket folyamatosan újragondoljuk, fejlesztjük. Idei adat, hogy a művészeti programra, az éves művészeti programra vonatkozó pályázatunkat - amely nem a pandémia által szükségessé vált speciális támogatás - most március 22-én hirdettük meg, tehát az ideit, ennek április 24-e a benyújtási határideje.

Életút díjat adományoztunk, tehát a díjrendszerünk is folyamatosan fejlődik. A Nemzet Művésze díjról már tettem említést az imént. Szeretném hangsúlyozni, hogy ez a magyar művészeti élet legmagasabb presztízsű díja. A 65. életévüket betöltött Kossuth-díjasok köreiből összesen 70 művész viselheti egyszerre ezt a díjat. Az MMA gondolja ezt a díjat. Az MMA kezdeményezésére született meg ez a díj, de nem az MMA dönt róla, hanem egy bizottság. Ennek a bizottságnak nyolc tagját a törvény értelmében a bizottság elnöke, két tagját a kultúráért felelős miniszter kéri fel. Mint említettem, a díjazottak javaslatot tehetnek, jelölhetnek további személyeket a díjra, azonban a mostani évtől, illetve 2022-től kezdődően minden díjat viselő személy már csak egy személyt jelölhet. Megfontolásra ajánljuk egyébként ezt a Kossuth-díjjal kapcsolatban is, de ez csak az én magánvéleményem. Mindig az MMA születésnapján, november 4-én, illetve 5-én adjuk át díjátadó ünnepségen ezeket a Nemzet Művésze díjakat.

A második elnöki ciklusom első két évében, tehát 2020-2021-ben az Akadémiát érintő fontosabb esemény a tisztújítás, melyet említettem, amely engem megerősített elnöki tisztségemben. Ez 2020. szeptember 7-én volt. Tiszteletbeli

elnökké választottuk akkor Jankovics Marcellt, sajnos azóta ő elhunyt, alelnökké Marosi Miklóst, sajnos ő sincs már köztünk. Az elnökség tagjainak neveit talán érdemes megemlíteni: Farkas Ádám, Haris László és Rátóti Zoltán akadémikus urak, valamint Kiss János alelnök úr és Kovács István akadémikus úr elnökségi tagként segíti munkánkat. A felügyelő testületünk tagjai közismertek. Új főtitkárt választottunk 2021-ben, dr. Richly Gábor nyerte el a közgyűlés bizalmát 2021. szeptember 27-én. 2021 novemberében lettünk tíz esztendősek, köztestületként az MMA. A levelező és a rendes tagokat már részleteztem. Jelenleg 285 akadémikusunk van, 235 rendes tag és 50 levelező tag.

A MÉM-MDK-val, a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központtal kapcsolatos tevékenységünket részletezi az anyag. A Walter Rózsi-villát sikerült megnyitnunk egyébként 2022. március 29-én.

Az intézményeinkről egészen röviden. Három költségvetési intézmény működik a Magyar Művészeti Akadémia, mint köztestület irányítása alatt, a titkárság, a Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet - amelynek a profiljában egy jelentős változást kezdeményezünk - és a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ. Három gazdasági társaság tekintetében gyakoroljuk a tulajdonosi jogokat, a Múcsarnok Közhasznú Nonprofit Kft., a Pesti Vigadó Nonprofit Kft. és a 2017 októberében alapított MMA Kiadó.

A MÉM-MDK-t illetően említettem, hogy keressük a lehetőségét annak, hogy a megfelelő épületre pályázatot írjunk ki, amelynek reményeink szerint eredménye lesz a Magyar Építészeti Múzeum első fizikai megjelentetésre is alkalmas épület megtervezése, megpályáztatása, felépítése. Az MMA Kiadó nagyon rövid idő alatt nagyon előkelő helyet ért el a művészeti tematikájú könyvkiadók versenyében.

Az MMKI, a Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet egyik fontos feladata a hároméves ösztöndíjrendszer gondozása. Ez egy óriási kihívás, mert a beérkező 1500 pályázat esetében ez jelentett, mondjuk, 3500 bírálatot az eddigi bírálói rendszer használatával. Eddig azt a rendszert alkalmaztuk minden egyes pályázat esetében, hogy anonim bírálók voltak, akik egymásról sem tudtak, senki nem ismerte a bírálók személyét sem. Az intézet koordinálta ezeknek a bírálóknak a kijelölését, akik utána bírálatokat írtak a pályázatokról, és amennyiben a két bíráló véleménye eltért, akkor egy harmadik, szintén anonim bíráló behívására került sor. Ezzel csak a feladat nagyságát szeretném érzékeltetni. Tehát 1500 beérkezett pályázat esetében ez 3500-3800 bírálat koordinálását jelentette. Az MMKI számtalan rendezvénnyel gazdagította egyébként a tevékenységét, a művészeti élet kutatását illetően egy profilváltáson dolgozik most az intézet, és a jövőben inkább az együttműködésre és kutatásszervezésre szeretne összpontosítani.

Az MMA Kiadót említettem. A Pesti Vigadó tulajdonképpen az egyik legjelentősebb, nagyon sok művészeti ágat befogadni képes helyszíne Budapestnek.

A Múcsarnoknak tulajdonképpen a legfontosabb programja az évről évre megrendezendő Nemzeti Szalon-kiállítás. 2020-ban már a II. Képzőművészeti Nemzeti Szalon-kiállítás volt, 2021-ben a II. Fotóművészeti Nemzeti Szalon - tehát egy ötéves ciklusban a művészeti ágak egy-egy Nemzeti Szalont kapnak a Múcsarnokban -, 2022-ben Ipar- és Tervezőművészeti Nemzeti Szalon, idén pedig a II. Népművészeti Nemzeti Szalon. Ez a második ciklusa ennek a Nemzeti Szalon-rendszernek. Az épület állapotáról - amely a katasztrofálisához közelít - kellene néhány szót szólni. A nagyon fontos, nélkülözhetetlen karbantartásokat el tudtuk végezni, de nagyon-nagyon fontos a Múcsarnok rekonstrukciója. A teljes rekonstrukcióhoz évek óta kérjük a forrásokat a kormánytól, és előre is köszönjük ezen a téren a segítséget.

A nemzetközi és határon túli kapcsolatainkról. Erősítettük ezeket - amennyire lehetett - ebben az utazásokat nem megkönnyítő időszakban. Fontosabb helyszíneink talán Kassa, Róma, Stuttgart, Berlin, Róma, Strasbourg. A különböző kiállításaink körbejártak Európában. Érdemes megemlíteni az Eucharisztikus Kongresszus tiszteletére Rómában rendezett kiállítást.

Egy többéves tervünk érik be lassan azon a téren, hogy a nem igazán szerencsés körülmények között működő magyar kulturális intézeteknek forrást biztosítsunk magas színvonalú művészeti programokra. Pont a pandémiás időszakra esett ez a terv, csak akkor kiemelten nehéz volt ezt megvalósítani. Mindenesetre a KKM-mel és a KIM-mel is stratégiai együttműködési megállapodás keretében finanszírozzunk programokat a magyar intézetekben a korábbinál nagyobb hatékonysággal, hiszen ezek felbecsülhetetlen értékű ingatlanok, óriási infrastruktúra, amely sajnos méltatlanul alacsony költségvetéssel gazdálkodik, és egészen kis forrás is nagy segítséget tud jelenteni ebben. Civil szervezetekkel együttműködési megállapodásaink vannak.

Ami nagyon fontos, hogy 2022 decemberében egy együttműködési szándéknyilatkozatot írtunk alá, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia elnöki szinten. Ennek több fontos területe van, és azt hiszem, ez egy nagyon nagy jelentőségű, legmagasabb szintű együttműködés kezdete a két alkotmányos, a tudományért, illetve a művészetért felelős alkotmányos köztestület között.

Ehhez kapcsolódik, és részben ennek az együttműködési megállapodásnak a része, hogy a 2022 őszi közgyűlésünk hét regionális munkacsoport létrehozásáról döntött. A Magyar Művészeti Akadémiát és intézményrendszerét ebben a bő évtizedben Magyarországon csak Budapesten lehetett felépíteni, de hangsúlyosan szeretnénk a jövőben a Budapesten kívüli országrészek felé fordulni. Az MTA-MMA-együttműködésnek egy nagyon örvendetes pontja, hogy a Magyar Tudományos Akadémia székházrendszerére, infrastruktúrájára épülve a hét regionális központunkból öt megegyezik, az MTA-székházakban kezdi meg a működését. Ezek az MTA-központok Miskolc, Veszprém, Szeged, Debrecen, Pécs. Ez az öt regionális központ, amely az MTA-val szoros együttműködésben kezdi meg a működését, és ehhez csatlakozik még Győr és Kecskemét, tehát így jön ki a hét regionális központ. A központok kiválasztásánál az volt a szempontunk, hogy a központok egy-egy 100-150 kilométer sugarú körzettel az egész mai Magyarország területét bőségesen lefedik, de jelentős részben még az elcsatolt területekre is remélhetőleg kihatással vannak.

Az alapszabálynak megfelelően akkor kezdheti meg a működését egy munkacsoport, amennyiben minden tagozatunkból, tehát az akadémia minden tagozatából legalább egy-egy akadémikus jelentkezik. Önkéntes a jelentkezés. Nagyon nagy öröm számunkra, hogy mind a hét munkacsoportunk megkezdheti a működését. Megválasztotta mind a hét munkacsoportunk az akadémikus elnökét, és ha jól tudom, holnapután fogok velük találkozni pontosan azért, hogy a munkacsoportok munkájának a kezdetéhez a legfontosabb szempontokat egyeztessük. Ez azért nagyon nagy dolog, mert önkéntességi alapon az akadémikusaink további közfeladatot vállaltak, amelynek remélhetőleg országos kisugárzása is lesz.

Összefoglalásképpen talán annyit szeretnék mondani, hogy 2020-2021-ben a világ egy régen nem látott kihívással szembesült, azonban a krízis mindig lehetőséget is nyújt valamilyen innovációra. Azt hiszem, elmondhatjuk, hogy 2020-2021-ben az MMA mind az emberi, mind az anyagi erőforrásokkal, úgy hiszem,

hatékonyan gazdálkodva további feladatokat látott el, megerősítette a tevékenységét úgy is, mint köztestületi költségvetési szerv, és úgy is, mint az akadémiai intézmények központi fenntartója és támogató szervezete. Körülbelül ennyit szeretnék mondani.

ELNÖK: Köszönjük, elnök úr. Kérdezem a bizottság tagjait, hogy kíván-e valaki hozzászólni, kérdést feltenni, véleményt nyilvánítani. *(Jelzésre:)* Hiller képviselő úr, parancsoljon!

Kérdések, hozzászólások

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Tisztelt Elnök Úr! Kedves Bizottság! Érdeklődéssel olvastam és figyeltem, amit elnök úr mondott. Vannak olyan megjegyzések és a tevékenységüknek olyan része, amit kár másként megítélni, mint ön. Ennek az a sajnálatos oka, hogy a pandémia időszakában nem is nagyon lehetett mást. Őszintén reméljük, hogy magunk mögött tudtuk, és inkább csak annak az időszaknak a szomorúságai, legyen az embertársaink elvesztése, illetve a kényszerből kihagyott időszak pótlása az, ami feladat.

Igazából én másról akarok beszélni, és kérem, hogy próbáljunk ebben valamire jutni, mert nincsen ez rendben. Az a helyzet, elnök úr, tisztelt vezetők, hogy a magyar művészeti élet természetesen roppant megosztott. A megosztottságba, ha a művészeti szempontokat nézzük, politikusnak ostobaság beleszólni, mert mindig is volt, de én most nem erről beszélek. Arról beszélek, ami leginkább nem az ön két elnöki ciklusát fémjelezte és fémjelzi, de mégiscsak egy intézmény vezetését képviseli, és ön elnökként ezt reprezentálja. *(Csöbör Katalin megérkezik a bizottsági ülésre.)*

Az, amiről beszámolt, a magyar kulturális, művészeti életben kiemelt státuszt jelent, mint ahogy nagyon kevés ország, történetesen az én ismereteim szerint egy sem foglalja alkotmányába, vagy ha tetszik alaptörvényébe egy művészeti akadémia létét. Az a helyzet, hogy a Magyar Művészeti Akadémia valaminek az ellenpontjaként jött létre, és nem valami állításként. Ezt a terhet önök cipelik. Nem önök miatt van, de ettől még cipelik.

Az, hogy a Magyar Művészeti Akadémia, ahogy említette, rendes és levelező tagjainak meghatározó és döntő többsége vitathatatlan életművel és teljesítménnyel rendelkező emberek, ez nem parlamenti képviselői vagy éppen frakciófelfogás kérdése. Ezt a művészet ítéli meg, az önök közössége és azok, akik megtisztelik azzal, hogy megnézik, meghallgatják, részt vesznek az előadásokon. De kérem, hogy ne tekintsük úgy, mintha a Széchenyi Művészeti Akadémiában nem nagyszerű képességű és teljesítményű emberek lennének, és ne tekintsük úgy, hogy vannak olyan személyek, akik se önökhöz, se a Széchenyihez nem tartoznak, és vitathatatlan életművel rendelkező magyar művészek. Ha ez így van, elnök úr, akkor ebben tíz év után érdemes lépni.

Főtitkár urat én nem a mostani pozíciójából ismerem. Vélhetően a teremben lévők közül én ismerem a legrégebb óta. Kimondottan örülök a kinevezésének. Figyeltem, amit csinált Helsinkiben, az előtte lévő időszakról meg azért ne beszéljünk, mert olyan régen volt, hogy a teremben lévő hölgyeket kellemetlenül érintené. Ön kultúrdiplomata, kell, hogy értse azt a nyelvet, ami embereket, művészeket összekapcsol. Nem arról beszélek, hogy művészeti teljesítményeket kell egy platformra hozni, mert az egy ostoba vagy diktatórikus politikai berendezkedés célja lehet csak.

De a magyar művészeti élet megosztottsága, ami nemcsak a két testületben ölt testet, hanem az elképesztően aránytalan állami dotációban, a központi költségvetés említett tételei, amit a Magyar Művészeti Akadémia kap és nem említett tételei, amit meg a Széchenyi nem kap, helyesen mondja elnök úr, önök olyan helyzetben vannak, hogy egyébként állami fenntartású intézményeket könnyebben tudnak támogatni, mint saját minisztériumuk, ahová tartozik. Valljuk meg, aki már látott kormányzatot és államrendszerek működését, az azt mondhatja, hogy nyilvánvalóan az nem megy, és az nem működik, hogy van egy intézményrész, amely tartozik egy állami főhatósághoz, minisztériumhoz, van egy, a kormányzattól névleg függetlenül működő akadémia, annak a költségvetése viszont alkalmas arra, hogy egy adott minisztériumnál lévő alulfinanszírozott területet segítsen.

Nekünk, akik költségvetéssel és jelen pillanatban kultúrával, kultúrpolitikával foglalkozunk, ez egy teljesen rendetlen képet mutat. Ettől még önnek igaza van, amikor a külföldi magyar kulturális intézetekről beszél. Az államunk külföldön lévő vagyonának igen tetemes része azokban az ingatlanokban van a Via Giuliától kezdődően Berlin központjáig. Ezeknek a karbantartása meghatározó, de nem azért építettük ezeket, nekem is volt benne részem, hogy épületek legyenek, hanem azért, hogy ott a magyar kultúra terjesztése színvonalasan folytatódjék.

Azt szeretném öntől kérdezni, hogy érez-e ön és az elnökség készletét arra, hogy az önök akadémijában tisztséget és tagságot nem vállaló, ugyanakkor életművüket, teljesítményüket nézve minden tekintetben elismerésre méltó művészeket és azok testületeit, mondjuk úgy, megbeszélésre és tárgyalásra hívja.

Azt szeretném tudni, hogy nyitottak-e arra, hogy egy ideológiától, pártpolitikától független, magas színvonalon működő testületként vonuljanak be a kultúrtörténetbe. Mit tesznek ezért? Azt ön is tudja, hogy a két testület, még egyszer mondom, állami finanszírozása között nagyságrendi különbségek vannak.

Kérem, hogy ha erről beszél, akkor térjen ki a külföldi kulturális intézetek dolgára, amit az előbb érintett, mert ismerem a Kulturális és Innovációs Minisztérium erre vonatkozó költségvetését, és amit a 2023-as évre éppen most fogadnak majd el, az több mint szomorú. Abból nem lehet színvonalasan kultúrát közvetíteni külföld felé. Mennyi pénzt szánnak erre? Hogyan gondolkodnak erről? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Kérdezem, van-e további képviselői hozzászólás, kérdéses szándék. *(Jelzésre:)* Szabó Tünde, tessék, parancsoljon!

DR. SZABÓ TÜNDE (Fidesz): Köszönöm szépen. Nem szándékoztam hozzászólni, de mégis megteszem. Szeretnék köszönetet mondani azért a munkáért, amit tesznek immár hat éve, elnök úrnak - aki ezt megelőzően is itt volt ezen a területen -, főtitkár úrnak, helyettes asszonynak is.

Látva azt, hogy tényleg nehéz helyzet volt az elmúlt időszakban, talán a kultúra volt az a terület, amely a pandémia negatív hatásait talán a legjobban érzékelte, ettől függetlenül tényleg igyekeztek mindent megtenni innovatívan, olyan lehetőségeket adni a fiataloknak, az idősebbeknek, különböző díjakat is létrehozva, hogy tényleg érzékeljük, hogy az életünk része a kultúra, és itt vannak azok az értékek, amelyeket nagyon-nagyon kell a jövőben is segíteni. Én ennyit szeretnék mondani. Gratulálok a munkához! A költségvetést is átnézve, a beszámolót átolvasva nagyon-nagyon látszik, hogy átlátható, rendezett és minden igényt próbálnak kielégíteni. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Simon Róbert képviselő úr, parancsoljon!

SIMON RÓBERT BALÁZS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Köszönjük szépen a beszámoló elnök úrnak. Nem is a beszámolóhoz szólnék hozzá, hanem egy másik témában szólnék röviden. Simon Róbert vagyok, Győr megyei jogú város országgyűlési képviselője most már a harmadik ciklusban, és a magyar Országgyűlés Kulturális Bizottságának alelnöke, ennek ellenére a győri regionális munkacsoport megalakulására nem kaptam meghívást. Kérem, hogy a jövőben figyeljenek oda.

Én tartom minden kulturális intézménnyel a kapcsolatot, a Győri Balettel, a Nemzeti Színházzal, a Bábszínházzal és így tovább, de újsághírben olvastam, hogy tavaly december közepén megalakult ez a regionális munkacsoport. Átadok most önnek egy névjegykártyát, figyeljenek oda, legyenek szívesek, a következő időszakban hívjanak meg, ha ilyen történik, vagy ha elnök úr vagy a főtítkárné úr Győrben jár, akkor is. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Szeretném emlékeztetni a bizottság tagjait, hogy a beszámoló a napirendi pont, ehhez kéretik hozzászólni, és ez vonatkozik természetesen mindenkire. *(Simon Róbert Balázs átadja névjegykártyáját Vashegyi Györgynek.)* Kedves Simon képviselő úr, kérem, foglaljon helyet, mert a névjegyátadásokat a bizottsági ülés után is meg lehet cselekedni. Még egyszer mondom, hogy a téma a beszámoló.

Van-e további hozzászólási szándék? *(Nincs jelentkező.)* Elnök úr, nekem egy kérdésem lenne. A művészeti világnak - azon túlmenően, hogy nagyon sokszínű - van egy olyan sajátossága, amit az átlag földi halandó kevésbé tud megközelíteni. Ez úgy jön most hirtelen az asztalra, hogy vannak olyan felsőoktatási intézményeink, ahol értelemszerűen vannak művészeti képzések.

A művészeti képzések akkreditálásával kapcsolatosan - tudom, ez nagyon nehéz, rengeteg szubjektív elem van benne és így tovább - az a kérdésem, hogy a Művészeti Akadémia tud-e ajánlásokat megfogalmazni a művészeti teljesítményeknek olyan természetű értékelésére, amely akkreditációs szempontból értelmezhető lehet. Mondok egy konkrét példát, hogy ez világos legyen. A Debreceni Egyetemen elindítottak egy új képzést, a könnyűzenei képzést. Erről nyilván megoszlanak a vélemények, jó, vagy nem jó, nem ez a kulcskérdés, hanem az a kulcskérdés, mert ez nyilván szubjektív, hogy ennek volt egy akkreditációs eljárása, és az akkreditációs eljárás egyik kifogása az volt, hogy a könnyűzenei képzésben részt vevő zenészeknek, akik nagy többsége egyébként a komolyzene világából érkezett, nincs elég tudományos publikációja könnyűzenére vonatkozóan. Komolyan ez volt az egyik kifogás. Én laikusként ezen jót derültem, és ahogy hallom, Hiller képviselő úr is jót derül ezen, de ezek így nehezen értelmezhető dolgok.

Az a kérdésem, hogy általánosabb kiterjesztéssel nézve van-e az MMA-nak olyan természetű szándéka, hogy javaslattevételeket tesz ilyen típusú akkreditációhoz. Nyilvánvalóan vannak konkrétan művészeti képzést folytató speciális intézmények is, ahol ezek valamelyest jobban összeértek, de számos helyen ez nem feltétlenül van így, mondjuk, az ének-zene tanár képzése egy olyan határterület, ami oktatás is, és van egy művészeti leágazása is, és nagyon sok esetben ezeket kicsit nehéz összerendezni.

Azt pedig már csak, hogy is mondjam, enyhe poénként jegyzem meg, hogy az év 365 napja egy komoly impulzus volt az MTA-nál is a létszám szempontjából, úgy

látom, az MMA-nál is, nyilván a csillagászati összefüggések ilyen szempontból fontos vezérelvek, de világos, hogy ilyen értelemben érdemi különbséget nem látok a két intézmény között.

Tisztelt Bizottság! A kérdések, észrevételek elhangzottak. Megadom a szót elnök úrnak, hogy ha kíván, akkor válaszoljon. Nyilván voltak olyan felvetések, amelyek meghaladják az ön kompetenciáját, különösen ami a pénzügyi kérdésekre vonatkozik, de vannak olyanok, amelyekben önök vannak értelemszerűen a tudás birtokában. Tessék parancsolni!

Vashegyi György válasza

VASHEGYI GYÖRGY elnök (Magyar Művészeti Akadémia): Nagyon szépen köszönöm a kérdéseket. Azzal kezdeném, hogy én alkotmányos köztestület elnökeként vagyok itt utoljára, tehát ez az utolsó alkalom, hogy elnökként megjelenek itt önöknél, hiszen a ciklusom lejár. Amit az elnökségem elején vállaltam, ahhoz igyekeztem tartani magamat, és ez pedig egy szóban összefoglalható, a minőség. Tehát a művészi minőség az egyetlen szempont, amely minket vezérelt.

Köztestületi elnökként valószínűleg nem feladatomban az, hogy minősítsem a kormányzat tevékenységét. Amennyiben a tanácsunkat kérték, annyiban ezt megadtuk, igyekeztünk különböző területekhez hozzájárulni. Az egy különleges helyzet volt, hogy a Nemzeti Kulturális Tanács létrejöttében én ezt a szerepet megkaptam. Ennek a tanácsnak az alkotói a hatályos törvény szerint az úgynevezett kultúrstratégiai intézmények, amelyek, ha jól tudom, a törvényalkotó szándéka szerint egy-egy terület egészéért felelősek, egy-egy intézmény, amelynek kisugárzása van az egész területre. Itt elsősorban stratégiaalkotással próbálkoztunk, és ennek a munkának még mindenképpen az elején vagyunk. Most, hogy a kultúrának van örvendetes módon saját minisztériuma, a miniszter úr kezében van elsősorban ennek a tanácsnak az irányítása.

Soha nem voltam semmilyen politikai pártnak tagja, tehát politikai tevékenységet nem végeztem, nem is áll szándékomban ilyen irányban továbbfejleszteni a működésemet. Talán tudják, hogy zenész vagyok, karmester vagyok, alapítottam zenekart, kórust, jelenleg november óta nagyon megtisztelő módon a Nemzeti Filharmonikus Zenekarnak vagyok a főzeneigazgatója.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia nem azonos súlyú szervezet, ami semmit nem von le az egyikben vagy a másikban helyet foglaló művészek művészi nagyságából, de alkotmányos köztestületként a Magyar Művészeti Akadémiának a Magyar Tudományos Akadémia a partnere. A Magyar Tudományos Akadémiában ez a bizonyos említett elnöki szintű együttműködési megállapodás kiterjed a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiával való együttműködésre is egyébként, tehát leírtan szerepel a szövegben.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagjai kiváló művészek, a tagjai között vannak nagyszerű művészek, vannak gyengébb művészek, ahogy a Magyar Művészeti Akadémia tagjai között sem lehet egy egységes színvonalat garantálni, mint ahogy semmilyen szervezetben. Nyilván az a cél, hogy minél magasabb színvonalú művészek és minél magasabb minőségű művészi teljesítmények kerüljenek be.

Az elődömet sok támadás érte. Én ezeknek a támadásoknak a jelentős részét a felkészületlenségnek tudom be, mert általában az újságírók az elemi tényekkel nem voltak tisztában. Amennyiben rákeresnek bizonyos ezzel kapcsolatos

kérdésekre az interneten, tíz hivatkozott forrásból kilenc hamis adatot fog tartalmazni a sokszor ismételtetett féligazságok vagy olykor célzatos hazugságok logikája nyomán. Természetesen teljesen másfajta személyiség vagyok, mint az elődöm volt. Az elődöm mondta, hogy az lenne a kívánatos, ha nem a művészek vitatkoznának egymással, hanem a műalkotások, a műalkotások színvonala, és ebben teljesen egyetértek elődömmel.

Tehát mint mondtam, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia kiváló művészei többször deklarálták, hogy nem kívánnak közfeladatot ellátni. Mi pedig egy alkotmányos köztisztület vagyunk, partnereként a Magyar Tudományos Akadémiának. Azt hiszem, mind a két elnök úr, Freund elnök úr nevében is mondhatom, hogy nagy öröm számunkra, hogy ilyen szintre sikerült emelni ezt az együttműködést. Elnök úrnak az akkreditációra vonatkozó kérdéséhez is kapcsolódik, hogy ennek az együttműködésnek - Magyar Tudományos Művek Tára - van a művészeti területre való továbbfejlesztése. Ez is részét képezi ennek az együttműködésnek. Amilyen mértékben lehet, annyiban a tudományos kutatásnak és a tudományos akkreditációnak a módszertanát szeretnénk a művészeti teljesítmények irányába is kiterjeszteni.

Hadd jegyezzem meg itt magánemberként, hogy én nagyon károsnak találok azt, hogy a művészeti területen - nehéz, hogy is mondjam csak, udvariasan fogalmazni - a tudományos világnak egyfajta paródiája működik a doktori képzéssel kapcsolatban. Nem egy túlságosan bonyolult kérdés, amiről szó van. Hangsúlyozom, ez az én magánvéleményem - esetleg zenészként -, hogy nem biztos, hogy az a szerencsés, hogy ha azok az emberek fognak tanítani, akik azért értek rá tudományos fokozatot szerezni, mert senki nem kérte fel őket koncertre. Nem biztos, hogy ez szerencsés. Paganini vagy Corelli a múltban, de Liszt Ferenc sem ez a kategória volt, de természetesen ezt a lábujgyezetet bezártam.

Tehát amilyen mértékig a tudományos módszertan a művészeti teljesítmények elismerésére, akkreditálására kiterjeszthető, annyiban ez is részét képezi a Tudományos Akadémiával való együttműködésnek. Az együttműködés egyik pontja erre vonatkozik.

Egyébként pedig a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia kiemelkedő művészei közül számosnak mi adtuk át a Nemzet Művésze díjat. Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy Maurer Dóra elnök asszonynak én adhattam át a Nemzet Művésze díjat, amelyet ő örömmel elfogadott. Talán elmondhatom önöknek, hogy még a közgyűlési döntési idő van, de a Nemzet Művészei közül azokat, akik eddig nem voltak akadémikusai a Magyar Művészeti Akadémiának, az elnökség és a köztisztület meghívta akadémikusoknak. Maurer Dóra elnök asszony válaszát is várjuk, és nagyon reméljük, hogy rendes tagunk lesz rövid időn belül. A huszonvalahány meghívott közül majdnem mindannyian elfogadták a meghívásunkat. Néhány ember van, akinek a visszajelzésére még várunk, még nem járt le a határidő, március 31-e a határidő.

A célunk az, hogy minden nagy jelentős magyar művész, ha kívánja, és érez erőt, egészségi állapota, életkora, élethelyzete lehetővé teszi, hogy közfeladatot is ellásson az életművének az elismerése mellett, amelyet a díjak kifejeznek - a Kossuth-díj és azon felül a Nemzet Művésze díj -, akkor várjuk a sorainkban. Ennek a lehetőségét több törvénymódosítás lehetővé tette, és egyébként ehhez kapcsolódik az elnök úr által is említett - Vizi. E. Szilveszter elnök úr szokta mondani - „minden napra egy akadémikus” szép elve. Ennek keretében a 365 MTA-akadémikus mellé 365 MMA-akadémikus is lesz reményeink szerint a májusi közgyűlés döntésének köszönhetően.

Tehát én azt hiszem, igyekeztünk ahhoz tartani magunkat, hogy a művészi minőség számítson mindenkifelett, és az adott esetben, ha valakinek politikai aktivitása volt bármelyik köztestület tagjai közül, természetesen az alkotmány az ehhez való jogát garantálja, de mint a köztestület vezetője, hangsúlyosan azt kértem, hogy pártpolitikát soha senki ide ne hozzon semmilyen körülmények között, és a politikusi teljesítmény pedig se nem ad hozzá, se nem vesz el egy művészeti teljesítménytől, amennyiben egy politikus művészről beszélünk. Voltak ilyenek - én nem tartozom közéjük -, nagyon tiszteltem a tevékenységüket, amennyiben művészileg kiemelkedők.

Az elismerést köszönjük. Szerintem igyekeztünk helytállni. Azt tudom mondani, a magánvéleményem az - az volt főleg a pandémia kitöréséig -, hogy Magyarországon talán túlságosan is nagy az állami jelenlét a kulturális infrastruktúrában. A piac, a kultúra és a művészet viszonya egy nagyon hosszú téma, nem szeretnék belemenni. A pandémiás helyzet pont azt mutatta meg, hogy ilyen rendkívüli válsághelyzetekben vannak előnyei is annak, hogy egy ekkora infrastruktúrát cipelünk, és ennek az infrastruktúrának a hatékony működtetése a mindenkori kormányzat számára egy óriási kihívás. Óriási kihívás! Amennyiben kérték a tanácsunkat, annyiban igyekeztünk hozzájárulni, és igyekeztünk minden segítséget megadni. Ez kötelességünk ugyanúgy nekünk is a művészet vonatkozásában, mint a Magyar Tudományos Akadémiának a tudomány vonatkozásában. Köszönöm szépen.

Határozathozatal

ELNÖK: Köszönjük szépen. Tisztelt Bizottság! Szavazás következik a beszámolóról. Kérdezem a bizottságot, hogy ki az, aki támogatja az MMA elnökének most tárgyalt és benyújtott beszámolóját. Aki támogatja, kérem, kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* Tizenhárom igen. Ki az, aki nem támogatja? *(Szavazás.)* Kettő nem szavazat. Ki tartózkodik? *(Szavazás.)* Kettő.

A bizottság 13 igen szavazattal, 2 nem ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta a beszámolót.

Köszönjük szépen elnök úrnak és munkatársainak, hogy elfáradtak hozzánk. További szép napot, és a művészeti életben pedig sok sikert kívánunk! *(Vashegyi György: Nagyon szépen köszönjük! Örülünk, hogy itt lehettünk.)*

Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2021. évi tevékenységéről (A 2003. évi III. tv. 9. § (4) bekezdése alapján)

Tisztelt Bizottság! Az utolsó napirendi pontunk következik, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2021. évi tevékenységéről szóló beszámoló. Pillanat, mindjárt folytatjuk, csak bejönnek az előterjesztők. *(Cseh Gergő Bendegúz és munkatársai belépnek a terembe, és elfoglalják helyüket a tárgyalóasztalnál.)* Jó napot kívánok! Köszöntöm Cseh Gergő Bendegúz főigazgató urat, Tóth Eszter főigazgató-helyettest és Nagy-Csere Áron titkárságvezetőt.

Tisztelt Bizottság! Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára beszámolóját még az őszi folyamán megküldte, tehát elvileg jó régóta ismert a bizottság előtt. Kérdezem főigazgató urat, hogy kíván-e szóbeli hozzátoldást, kiegészítést tenni a beszámolóval kapcsolatban. *(Jelzésre:)* Ha igen, öné a szó. Parancsoljon!

Cseh Gergő Bendegúz szóbeli kiegészítése

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Valóban kollégáimmal megpróbáltunk minden fontos információt összegyűjteni és írásba foglalni, ami a 2021. évről szólt. Egy nagyon rövid kis áttekintést vagy összefoglalót hadd mondjak, már csak inkább emlékeztetőül. A tavalyelőtti év még a levéltárban is részben a pandémia jegyében telt, tehát a levéltár beszámolóját úgy érdemes mérlegelni, hogy az év első felében a munkatársak egy része még home office-ban végezte a munkáját. Ennek ellenére a levéltár hétéves intézményfejlesztési stratégiájának a soron következő lépéseit meg tudtuk valósítani ebben az évben.

Alapvetően két dologra hegyezném ki a mondandómat. Egyrészt a levéltár 2021-ben vezette be azt az elektronikus kutatási szolgáltatást, amely a nagy közgyűjteményekben először működött az ÁBTL részéről, illetve abban az évben tudtuk megépíteni azt az interaktív közösségi teret és kiállítóhelyet, ahol ilyen interaktív módon tudjuk bemutatni az állambiztonság forrásait, történetét és tárgyi eszközeit.

Ez az aktív levéltári tevékenység elég jól megmutatkozott a levéltár iránti érdeklődésben, amely így 31 évvel a rendszerváltás után talán meglepő lehet, hogy nem csökkent, sőt ebben az évben jelentősen növekedett a levéltár iránti érdeklődés. Az állampolgári kérelmek, megkeresések száma másfélszeresére, a kutatási esetek száma pedig kétszeresére emelkedett az azt megelőző évhez képest. Tehát nagyon röviden azt tudom mondani, hogy a levéltár ütemesen végrehajtotta a vállalt feladatait, és úgy látszik, hogy a közönség pedig jól fogadta ezt, vagy legalábbis mi úgy érezzük, hogy jól fogadta. Köszönöm szépen a figyelmet.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Tisztelt Bizottság! Kíván-e valaki hozzászólni, kérdést feltenni, véleményt mondani. *(Jelzésre:)* Hiller képviselő úr, parancsoljon!

Kérdések, hozzászólások

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Tisztelt Elnök Úr! Minthogy a beszámoló formailag a 2021-es évről szól, erről szeretném kérdezni. Én elolvastam még a korábbiakban a beszámolót, majd meg fogom szavazni, és nem azért jelentkezem, hogy ezt így vagy úgy még próbálja bennem megerősíteni, mert ezért ne húzzuk egymás idejét, amit mondok, annak van pártpolitikai színezete, viszont a kérdésem nem pártpolitikai.

2021-ben az akkori ellenzék rendezett előválasztást. Az előválasztáson indulóknak pedig egy, az előválasztást koordináló civil szervezet előírta, hogy bizonyítaniuk kell, hogy a korábbi rendszerben - az egyszerűség kedvéért fogalmazok így - nem működtek együtt az állambiztonsági hatóságokkal, magyarul nem voltak ügynökök. Ezt lehet kétféle módon bizonyítani. Egy: becsületszavamra! azt mondom, hogy. Bármilyen furcsa, vannak olyan civilizációk, nem kultúrák, hanem civilizációk, ahol ennek van ereje, tehát azt mondom, így van. A levéltár a történelemben meg egy olyan intézmény lett, amely többek között az ilyen „becsületszóra azt mondom, hogy van egy házam” kijelentést bizonyítani is tud, ezért nagy mennyiségben, hiszen több százan indultak, indultunk, fordultunk az önök levéltárához, én is személyesen már vagy harmadszor, de mindig bebizonyítják nekem, hogy milyen jó kisfiú voltam.

De a dolog lényege: azt szeretném kérdezni, hogy egy olyan önök által nem befolyásolható, állampolgári jogon mégis az önök munkáját és munkatársait

igénybe vevő, hogy úgy mondjam, kampányidőszak, amikor egy meghatározott időn keresztül, ez nem volt több, mint emlékeim szerint egy hónap, amikor több száz másért ostromolják önöket, leterheltségben mit jelent. Mennyire tudják biztonsággal kiszolgálni azt az állampolgári igényt, aminek az eredendője egy pártpolitikai hovatartozás, de önöknek semmi közük ahhoz, hogy egyébként mi az eredendő, hiszen állampolgárként én is a társaim is fordultunk önökhöz? Kérem szépen, mondja el, hogy az önök szempontjából ez hétköznapilag hogy nézett ki. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Cseh Gergő Bendegúz: Válaszolhatok most?)* Összegyűjtenénk a felvetéseket, kérdéseket. Kérdezem, hogy van-e további kérdés, felvetés. *(Nincs jelentkező.)* Ha megengedi, főigazgató úr, nekem lenne egy, ami nem kifejezetten csak a beszámolási időszakra vonatkozik, hanem időben egy picit visszább is nyúlik, és mint történész érdekelne a dolog.

A második világháború utáni Magyarország hosszú évtizedeiben, mondjuk a Kádár-érában, amennyiben jól tudom, a Balaton egy kitüntetett találkozóhelye volt többnyire az NDK-s és az NSZK-s állampolgároknak is, tudtak utazni, amiből azt feltételezhetjük valószínűleg jó okkal és joggal, hogy ez az akkori titkosszolgálatok figyelmét is kellőképpen fel tudta kelteni, és tevékenykedtek.

Csak az a kérdésem, hogy az egykori Stasi-iratokkal kapcsolatosan van-e valami együttműködésük a németekkel, a német hatóságokkal. Vannak-e, vagy tágabb értelemben a külföldi kapcsolatokból következnek-e olyan információk, amelyek a hazai levéltári anyagban nem biztos, hogy megvannak, de egyébként kiegészítő és többletinformációt tudnak jelenteni? Ennyi a kérdésem.

Van-e további kérdése a bizottság bármelyik tagjának? *(Nincs jelentkező.)* Ha nincsen, akkor megadom a szót a főigazgató úrnak. Tessék parancsolni!

Cseh Gergő Bendegúz reflexiói

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Köszönöm szépen. Sorrendben haladva, Hiller képviselő úr kérdésére válaszolva, hadd jegyezzem meg, hogy a levéltár abban a szerencsés helyzetben volt az elmúlt hosszú évek során, hogy pártpolitikai vagy közvetlen politikai megrendeléseket soha nem kellett teljesítenie. Ez valóban egy kampányfeladat volt a levéltár részére. Soron kívül intéztük a kérelmeket. Ennek nem politikai üzenete volt, hanem egyszerűen egy olyan határidős feladat volt, amiről tudtuk, hogy nem lehet 4 hónap múlva vagy 6 hónap múlva benyújtani az eredményét, mert akkor már okafogyottá válna egy ilyen adatszolgáltatás.

Úgyhogy valóban a levéltár munkatársainak jelentős része, vagy egy ezzel foglalkozó részleg munkatársainak jelentős része ezeket az ügyeket intézte, soron kívül intéztük ezeket a kérelmeket, mert valóban volt egy viszonylag szűk határidő, ami alatt el kellett végeznünk. Tudtuk, hogy ez egy olyan rövid távú feladat, ami után visszatérhetünk a normál ügymenethez, úgyhogy valóban ezt ebből az okból soron kívül végeztük el. Igen, talán mondhatom, főigazgató-helyettes asszony megerősíti, hogy ez erősen leterhelte a kollégákat, de mondom, előre lehetett látni, hogy ez egy viszonylag rövid távú és kampányfeladat.

A másik kérdésre, ha áttérhetek, a levéltár nemzetközi kapcsolataiban valóban egy nagyon fontos szempont, hogy azokat az itthon talán hiányzó forrásokat vagy adatokat, amelyek külföldi levéltárakban esetleg magyar vonatkozású állambiztonsági adatokat tartalmazhatnak, felkutassuk, feltárjuk, hazahozzuk, és itthon elérhetővé tegyük.

Ha kicsit kitérőt tehetek, nagyon hatékony együttműködésünk van a romániai CNSAS levéltárával. Ezt talán nem kell magyaráznom, hogy a román állambiztonsági szervek, a Securitate mindig is egyfajta magyarfóbiával rendelkezett, és szerény becslések szerint több magyar vonatkozású állambiztonsági anyag van Bukarestben, mint Magyarországon. *(Dr. Hiller István: Mi van? - Derültség.)*

Akkor megismétlem ezt a váratlan mondatot: több magyar vonatkozású állambiztonsági anyag van Bukarestben, mint Magyarországon. Ez vonatkozik az erdélyi magyarságra is, illetve Magyarországra, mint országra is. *(Dr. Hiller István: A magyar állampolgárokra vonatkozóan?)* Magyar állampolgárokra és román állampolgárokra is együttesen. Egész pontosan ez nincsen felmérve így, de az biztos, hogy több. Amíg ott 40 kilométernél több iratanyagot őriznek, nálunk négyet, és arányaiban is nagyon jelentős a magyar kisebbséggel és a magyar állampolgárokkal szembeni megfigyelés Romániában. *(Dr. Hiller István: Magyarország területén végzett megfigyeléseket is lehet kutatni a román levéltárban?)* Ott elég erős még a titkosszolgálatok felügyeleti joga. Külön ügyosztály dolgozik, a román titkosszolgálat külön ügyosztálya dolgozik a levéltárban, amely eldönti, hogy melyek azok, amelyek hozzáférhetők, vagy sem. Úgyhogy ott egy picit kevésbé lezárt ez a kérdés, hogy úgy mondjam, vagy jogilag kevésbé körülhatárolt mederben zajlik, egy picit nagyobb a szolgálatok befolyása az ottani iratanyag kutatására. *(Dr. Hiller István: Elnök úr, szabad kérdeznem ezzel kapcsolatban?)* A Stasi után majd még visszatérünk...

ELNÖK: Engedtesse meg, hogy befejezze főigazgató úr, és utána igen.

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára). Igen, eltereltem a kérdést a román téma felé. Valóban a Balaton kiemelt területe volt a Stasinak is. A magyar állambiztonság is jelentős erőket működtetett itt. A levéltár munkatársa, korábbi munkatársa, illetve mostani munkatársa is aktívan foglalkozik ezzel a témával. Több könyvet is jelentettünk meg, illetve egy ilyen népszerűsítő kiadványt is jelentettünk már meg ebben a témában.

A hozzánk hasonló, tehát az ÁBTL-hoz hasonló profilú intézményeknek van egy - némi öniróniával mi hálózatnak nevezzük, egy network - nemzetközi együttműködésük, melyben az egyik legaktívabb szereplő a BStU, tehát a Stasi levéltár. Tehát valóban megvan ez az együttműködés, és folyamatosan törekszünk is arra, hogy az ott fellelhető magyar vonatkozású állambiztonsági anyagot itthon kutathatóvá tegyük, illetve publikáljuk. Ahogy említettem, itt már több kötet is megjelent, és népszerűsítő kiadványunk is van ebben a témában, úgyhogy dolgozunk rajta. Súly a helyettesem, hogy ne felejtsem megemlíteni, hogy minden híreszteléssel ellentétben a németországi kutatási szabályok sokkal bonyolultabbak, és nehezebben hozzáférhetők az ottani állambiztonsági iratok, mint Magyarországon.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Hiller képviselő úr, akkor most parancsoljon!

További kérdések és válaszok

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Elnézést kérek az ügyrend felforgatásáért, megbolygatásáért, de a főigazgató úr olyasmit mondott, ami nagyon is izgalmas, történészként is és politikusként is. Kérem szépen, próbáljon arra az elképzelt

helyzetre választ adni, hogy van egy magyar állampolgár, aki soha nem volt román állampolgár. Tehát egy olyan magyar állampolgárról beszélek, mint vélhetően itt mindannyian, vagy a többségünk, akit egy adott időpontban, legyen ez mondjuk a nyolcvanas évek első fele, megfigyel a magyar állambiztonság. Ha jól értem - és ez a magyar állampolgár él -, akkor állampolgári joga megismerni, hogy róla mit és hogyan írtak. Ez tiszta. Ezzel foglalkoznak önök.

Ugyanezt a magyar állampolgárt megfigyelte Magyarország területén a román titkosszolgálat. Készült róla jelentés, ami vélhetően nem önöknél, hanem nem is mondom, hogy melyik városban, Románia területén van. Ahogy ez a magyar állampolgár önöknél megismerheti a róla készült jegyzőkönyveket, tegyük fel, hogy ugyanabban az időszakban készült a másik szolgálat megfigyelése is, van-e módja a magyar állampolgárnak ugyanúgy az órála készült másik szolgálat jegyzőkönyveit megismerni, vagy önök ebben tudnak-e nekik segíteni? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Hadd kérdezzem meg - egy második kört nyitottunk -, hogy kíván-e még valaki kérdezni bármi ilyesmit. *(Nincs jelentkező.)* Ha nem, akkor nekem is lenne még egy, tovább gondolván azt, amit Hiller képviselő úr mondott. A magyar szolgálatok milyen mértékig tudhattak arról, hogy mondjuk külföldi szolgálatok megfigyelnek valakit? Másképpen fogalmazva, ugyanazt a példázatot átformálva: átköltözött Magyarországra Székelyföldről a nyolcvanas évek végén egy család, meg több is, egy idő után, iksz évvel később azt mondja az egyik, hogy ja, azzal nem is állunk szóba, mert az egy securitatus ügynök volt, nem tudom, én, hol, de itt Magyarországon élnek. Tud-e erre vonatkozóan, lehetséges-e - nem tudom - a levéltári anyagból bármiféle választ adni bármelyik kollégájuk, hogy igen, X. Y.-ra vonatkozóan a magyar szolgálatok oldaláról nézve is volt egy olyan feljegyzés, hogy valami köze lehetett a Securitathoz, vagy éppen semmit nem tudunk róla? Nem tudom, ezek most valóban olyan feltételezések, amelyek óhatatlanul előbukkannak. Elnézést, nem kívánok nagyon a részletekbe menni, de óhatatlanul előjött. Parancsoljon!

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Az első kérdésre válaszolva, az a bevett gyakorlat, hogy a mi levéltárunk megpróbál közvetíteni ilyen esetekben. Tehát mi azt tanácsoljuk az állampolgároknak, hogy forduljanak hozzánk, és mi ezt a saját nemzetközi kapcsolatainkon keresztül eljuttatjuk a külföldi társintézményhez, és szerencsés esetben ilyen módon rajtunk keresztül meg is kapja a választ, ha ők válaszolnak. Egyébként megjegyzem, nem nagyon gyakori az eset, de előfordul.

Hasonló kísérleteket tettünk már oroszországi levéltárak kapcsán. Ott sajnos még nehezebben jutunk információhoz. Itt, Közép-Európában jobban működik az együttműködés. Tehát ha magyarországi magyar állampolgárt megfigyelt közép-európai bármelyik titkosszolgálat, akkor mindenkinek azt tanácsoljuk, hogy forduljon a mi levéltárunkhoz, és mi tolmácsoljuk, és megpróbáljuk ilyen módon segíteni az ő információhoz jutását.

A külföldi szolgálatokkal és a Securitattal való kapcsolat és érintettség egészen a nyolcvanas évekig nem volt különösebben erős oldala a magyar titkosszolgálatoknak, tehát a társintézményekre való dolgozás, hogy ilyen csúnya szakkifejezést említsek, mert a szolgálatok így használták, ez nem volt általános. De valóban a nyolcvanas években, a nyolcvanas évek második felétől érezhető és tapasztalható - a hírszerzés területén például egyértelműen -, hogy valamilyen módon elindul egy ilyen preferenciaváltás, és valóban a határon túli szolgálatokkal

és a határon túli területekkel kapcsolatos hírszerzés és elhárító munka is egyre erősebb.

De azt is meg kell mondjam, hogy itt még nagyon sok olyan iratanyag nem szabadult fel a minősítés alól, amelyek valószínűleg ezekre vonatkoznak, tehát nem rendelkezünk igazán sok anyaggal ebből az időszakból a hírszerzésről. Minden alkalommal szorgalmazzuk, hogy örülnénk neki, hogy ha minél többet kapnánk ezekből az anyagokból, és várjuk ezeket szeretettel. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Ha nincs további felvetés, kérdés, akkor lezárjuk ez a napirendi pontot. Nagyon szépen köszönjük a főigazgató úrnak, a munkatársainak, hogy eljöttek hozzánk. Erről a beszámolóról viszont jogszabályi kötelezettségünk nincs, hogy szavazni kell. Köszönjük szépen még egyszer. További jó munkát kívánunk önöknek és gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatokat, hogy minél több információ álljon majd rendelkezésre! További szép napot kívánok!

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Elnök úr, egyetlen záró mondat búcsúzóul. Köszönjük a lehetőséget. Minden alkalommal, amikor a bizottsági meghallgatás véget ér, akkor felajánlom, hogy örömmel látjuk a bizottságot esetleg egy kihelyezett ülésen a levéltárban. Ha a későbbiekben igényt tartanak rá, akkor szívesen megmutatjuk közvetlenül is a munkánkat, az épületünket, az intézményünket, a kiállításunkat, szóval szeretettel várjuk a bizottságot egy kihelyezett ülésen.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Még egyszer megköszönöm a tájékoztatást. További jó munkát kívánok!

Tisztelt Bizottság! A napirendi pontjaink végére értünk, és ezzel az ülés végére is értünk.

Az ülés berekesztése

Köszönöm a részvételt mindenkinek. További szép napot kívánok!

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 31 perc)

Dr. Pósn László
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Vicai Erika